

POBLACIÓ I LLENGUA A LES ILLES BALEARS (2010)¹

Joan Melià Garí

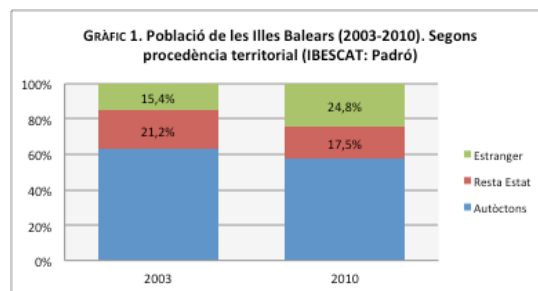
1. EVOLUCIÓ DEMOGRÀFICA I INCIDÈNCIA SOBRE LA SITUACIÓ LINGÜÍSTICA

Durant el primer semestre de l'any 2010 l'IBESTAT (Institut Balear d'Estadística) va dur a terme l'Enquesta modular d'hàbits socials de les Illes Balears 2010 (EMHS2010), la qual, en col·laboració amb la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears (DGPL), contenia un mòdul amb deu preguntes relatives a coneixements, usos, actituds i representacions de la llengua catalana. Des de l'any 2003, en què la DGPL va dur a terme una enquesta sociolingüística (ES2003), des de les institucions públiques no s'havia fet cap altra recollida de dades sociolingüístiques d'abast general.²

En general, els valors obtinguts en les preguntes que presenten un cert paral·lelisme mostren un retrocés, durant aquest període, pel que fa a la presència de la llengua catalana, tant amb relació als coneixements com als usos. Així i tot, convé tenir en compte que entre ES2003 i EMHS2010 hi ha diferències metodològiques que recomanen prudència en les conclusions que es puguin extreure de qualsevol comparació entre les dades recollides en les dues enquestes.³ A part d'aquestes diferències, però, cal

tenir en compte el canvi que hi ha hagut en la composició de la població insular en el període comprès entre el 2003 i el 2010.

Segons les dades del Padró (IBESCAT), la població de les Illes Balears ha augmentat en prop de cent seixanta mil persones, la qual cosa suposa un increment del 16,8% respecte del 2003 (dels 947.361 de l'any 2003 s'ha passat al 1.106.049 del 2010). La significació, des del punt de vista lingüístic, d'aquest creixement es posa de manifest en observar que la major part de l'augment es deu a l'aportació de la immigració procedent de fora dels territoris de llengua catalana.⁴ Així l'any 2003, la població empadronada a les Illes Balears nascuda en territoris de parla catalana representava el 63,4%, mentre que el 2010 aquesta xifra s'havia reduït al 58,3% (gràfic 1). Entre l'any 2003 i l'any 2010, l'increment de la població autòctona va ser de prop de quaranta mil persones, mentre que la població al·lòctona va créixer en gairebé cent quinze mil (vegeu el quadre A 1: Població de les Illes Balears 2003-2010).

¹ Aquest article és la base de l'informe elaborat per a la *Memòria 2010* del Consell Econòmic i Social.

² Es pot accedir als resultats de les dues enquestes a través del web de la DGPL o de la pàgina del Centre de Documentació Sociolingüística de les Illes Balears (CDSIB). Al web de l'Institut Balear d'Estadística hi ha l'accés als resultats de l'EMHS2010. Sobre els resultats de l'ES2003 vegeu també Villaverde, J. A. 2005, "L'enquesta sociolingüística 2003. Principals resultats", *Treballs de sociolingüística catalana*, 18 (2004), p. 63-96, i 2006, "Coneixements de català a les Illes Balears a l'inici del tercer mil·lenni", *Lluc*, 849 (gener-febrer), p. 21-31. La Fundació Audiències de la Comunicació i la Cultura (FUNDACC), des del 2007, realitza estudis d'audiències dels mitjans de comunicació i de consums culturals en territoris de llengua catalana, en els quals també recull informacions sobre coneixements i altres aspectes de caràcter lingüístic (<http://www.fundacc.org>).

³ L'ES2003 era una enquesta específicament sociolingüística amb més de dues-centes preguntes, mitjançant entrevista telefònica amb suport informàtic; l'EMHS2010 és d'abast més general, conté només deu preguntes relatives a aspecte sociolingüístic i es va fer mitjançant entrevista persona

assistida per ordinador. Les dades publicades de l'ES2003 es referien a la població de 15 i més anys, mentre que les de l'EMHS2010 parteixen de la població de 16 anys. D'altra banda, també hi ha alguna diferència, en les dues enquestes, en la manera com l'enquestador es refereix a la llengua catalana.

⁴ Pel que fa al punt de vista lingüístic, es considera immigració lingüística el contingent de població que procedeix de fora de l'àrea lingüística; en el nostre cas, per tant, la població que ha nascut fora del territori de llengua catalana (les dades que utilitzam fan referència a la població nascuda a les Illes Balears, a Catalunya i al País Valencià, que, tot i no correspondre's –per excés i per defecte– al territori de parla catalana, tenen un valor prou aproximat). En parlar d'autòctons (AUT) ens referirem a la població d'aquesta procedència; en parlar d'al·lòctons (AL·L) farem referència als nascuts fora d'aquest territori.

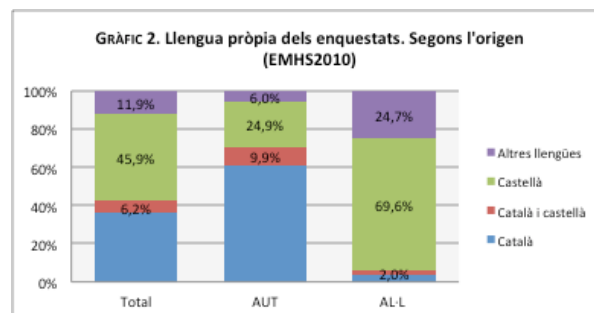
D'altra banda, també s'ha de considerar el canvi que s'ha produït durant aquest període pel que fa a la procedència de la població al·lòctona. L'any 2003, els nascuts a l'estranger suposaven el 15,4% del total de la població; el 2010 representen el 24,8%. Aquest increment també implica que són el grup majoritari entre la població al·lòctona (el 58%, davant el 42% d'immigrants procedents de la resta de l'Estat).

Els efectes directes d'aquest procés de canvi demogràfic sobre la situació sociolingüística són diversos i evidents. D'una banda s'ha incrementat la diversitat de llengües presents entre els ciutadans de les Illes. En un estudi sobre les llengües de la immigració a les Balears, promogut per la Universitat de les Illes Balears i Linguamón – Casa de les llengües, s'informa que durant el 2010 s'han localitzat parlants de 160 llengües diferents, 130 de les quals tenen presència com a llengua primera i prop de 60 són, en l'actualitat, transmeses als fills d'aquests immigrants (<http://www.uib.es/depart/dfc/gresib/llengues/>).

D'altra banda, a més de l'aportació que hi fa la població al·lòctona de llengua castellana, entre la població autòctona (nascuda en territori de llengua catalana) es va incrementant el pes dels que tenen el castellà com a llengua familiar, no tant per la interrupció de la transmissió intergeneracional dels catalanoparlants, com, sobretot, per l'origen al·lòcton dels progenitors (ambdós o, en menor mesura, un dels dos).

Aquestes circumstàncies de tipus demogràfic deuen incidir sobre la presència del català com a llengua pròpia dels enquestats. El 36,1% diu que la seva llengua és el català, el 6,2% hi consideren tant el català com el castellà, el 45,9% el castellà i l'11,9% altres llengües. En relació amb els valors que a l'ES2003 s'obtenien en una pregunta semblant a aquesta⁵ s'observa la reducció de nou punts percentuals del valor del català, el manteniment del castellà i que es dupliquen el valor relatiu dels que hi consideren les dues llengües i dels que hi consideren

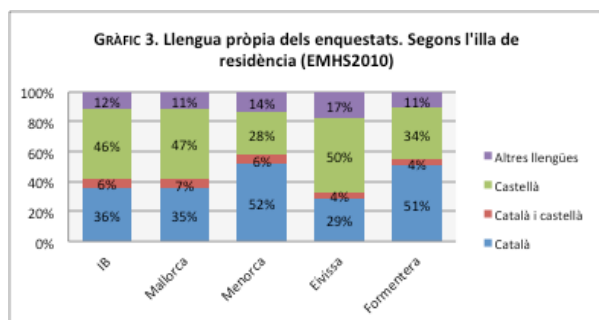
altres llengües (vegeu el quadre A 2: Les llengües pròpies dels enquestats).

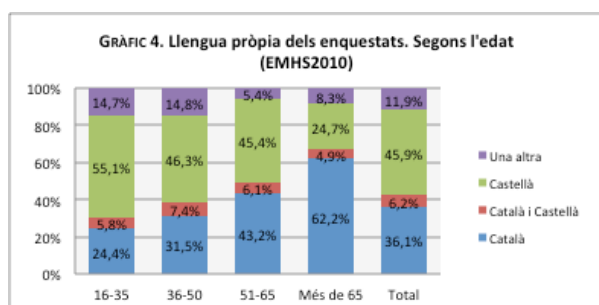
La distribució d'aquests valors varia notablement, si s'observen amb relació a la procedència dels enquestats (gràfic 2). Entre la població nascuda en territori de parla catalana, aquesta llengua ocupa de manera prou clara la consideració de llengua pròpia, tot i que en el període ha patit una reducció de prop de 8 punts percentuals, explicable, probablement per l'increment del component al·lòcton d'origen entre la població autòctona; d'altra banda els qui consideren que la seva llengua pròpia és tant el català com el castellà, pràcticament es duplica (del 5,1% del 2003 ha passat al 9,9%) i el castellà experimenta un lleu increment al voltant del 2%. És evident, per tant, que entre la població autòctona la vinculació amb la llengua catalana, com a llengua identificació personal té un valor clarament superior a la resta de llengües; s'acosta al 75% si considerem tant els que hi consideren el català en exclusiva com els que diuen tenir-hi el català i el castellà (vegeu el quadre A 2: Les llengües pròpies dels enquestats). La proporció d'al·lòctons que consideren el català la seva llengua se situa en el 3,9%; així i tot s'observen diferències segons els anys de residència a les Illes Balears: com més temps fa que hi resideixen més elevada és la consideració del català com a llengua pròpia. D'altra banda, els qui assignen el valor de pròpia a una llengua diferent del català i del castellà es concentren principalment entre els al·lòctons que fa menys de set anys que resideixen a les Illes Balears (hi representen el 41,3%), la qual cosa evidencia un cop més el canvi de tendència en l'origen de la immigració a les Illes Balears, durant la primera dècada d'aquest segle (vegeu el quadre A 3: La llengua pròpia dels enquestats segons els anys de residència a les Illes Balears).

⁵ A l'ES2003 es distingia entre *llengua primera* (la llengua en què, d'infants, començaren a parlar) i la *llengua pròpia* (la que consideraven la seva llengua quan els feien l'enquesta).

Les diferències entre les diverses illes són també evidents en aquest aspecte. A Menorca i a Formentera, més de la meitat de la població diu tenir el català com a llengua pròpia. A Eivissa aquest valor supera de poc la quarta part de la població. A Eivissa també és on més elevat és el nombre d'enquestats que diuen tenir com a llengua pròpia una altra de diferent del català i del castellà (gràfic 3).

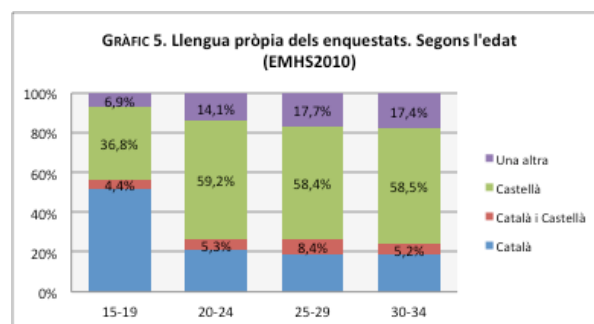

Pel que fa als grups d'edat, la franja d'edat més jove (entre els 16 i els 35 anys) és on menor és la presència de la llengua catalana com a llengua pròpia (24,4%) i entre els majors de 65 anys és on té un valor més elevat (62,2%). La diferència en el component autòcton de les dues franges d'edat explica aquests valors; en la franja d'edat més jove la proporció del component immigrant –com a primera o segona generació– és més elevada que entre la població més adulta (gràfic 4).

En el cas de les Illes Balears, en l'actualitat, hi ha un problema –sobretot amb relació a dades sociolingüístiques– en referir-nos a una franja d'edat que cobreix dels 16 als 35 anys. D'una banda, en la part baixa hi ha poca aportació de població nascuda fora del territori català i, en canvi, en la part alta n'hi

ha molta, a causa del fort increment de la immigració durant els darrers anys. D'altra banda, també s'hi combina el sector en què més presència ha tengut el català en la seva escolarització amb un altre sector, els immigrants recents, que no n'han tengut gens. Per això, les dades apareixen molt confuses. Si observam aquesta franja d'edat subdividida en grups quinquennals (vegeu el quadre A 6: Llengües pròpies segons el grup d'edat), s'evidencien aquestes diferències; entre els més joves (15-19 anys) el català és considerada llengua pròpia pel 51,9% dels enquestats, mentre que entre els que tenen entre 30 i 34 anys, aquest valor només se situa en el 18, 9% (gràfic 5).

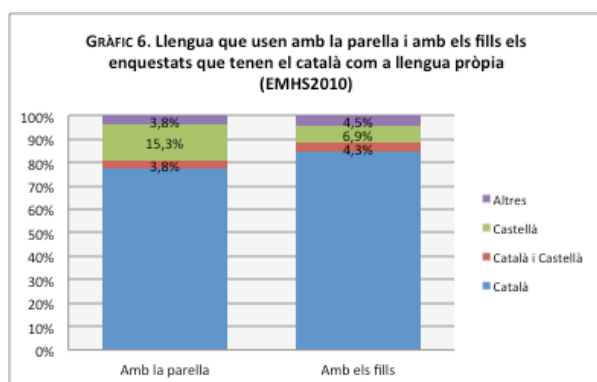

Aquests valors tenen una relació directa amb els valors de la zona de naixement. El 70,9 dels enquestats que tenen entre 15 i 19 anys han nascut en territori de parla catalana; en canvi, entre els que tenen entre 30 i 34 anys, només hi ha nascut el 51% (vegeu el quadre A 7: Lloc de naixement segons el grup d'edat).

Els enquestats que diuen tenir el català com a llengua pròpia, pertanyen quasi exclusivament a la població autòctona (95%); és a dir, als que han nascut en territori de parla catalana. En canvi, els que diuen tenir el castellà com a llengua pròpia, procedeixen de la població autòctona (28,7%), de la població al·lòctona espanyola (35,5%) i de l'estrangera (35,7%).

El creixement de la població autòctona no produeix exclusivament persones que consideren el català com a llengua pròpia, sinó que també en produeix que hi consideren el castellà, una bona part de les quals, probablement, té components al·loglots en els seus progenitors. En aquest sentit, i en general, podem segons les dades de l'EMHS2010 (i en moltes altres

fonts, com l'ES2003) els ciutadans que tenen el català com a llengua pròpia parlen en català amb els seus fills; els qui hi parlen en les dues llengües són més pocs i encara menys els qui hi parlen en castellà. Una interpretació possible de la causa del canvi de llengua intergeneracional, quan es produeix, es troba en els casos de matrimonis de cònjuges heterolingües,⁶ en què el catalanoparlant tendeix a convergir cap al castellà en la intercomunicació amb la seva parella i a mantenir el canvi de llengua en adreçar-se als fills. En el darrer cas, però, hi ha un major ús del català (gràfic 6).

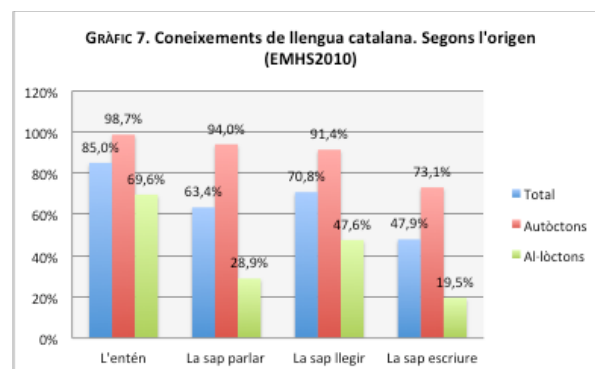
Els que tenen el castellà com a llengua pròpia mantenen molt més la seva llengua amb la parella i amb els fills (per damunt del 90%), encara que amb els fills, contràriament amb el que passava amb els que hi tenen el castellà, hi ha una mínima reducció a favor del català. Entre els que diuen tenir el català i el castellà com a llengües pròpies (tot i que convé recordar que només són el 6,2% dels enquestats), fan un ús superior del castellà amb la parella i del català amb els fills. També és de destacar que aquest grup té un ús molt elevat de les dues llengües amb els fills (vegeu el quadre A 8: Llengua que usen amb la parella i els fills segons la seva llengua pròpia).

2. ELS CONEIXEMENTS

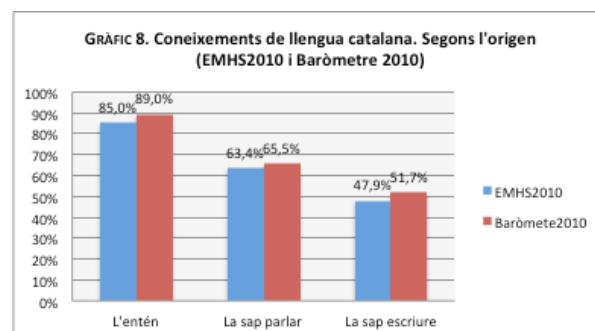
La comprensió oral de la llengua catalana és l'habilitat més generalitzada entre el conjunt de la població balear, seguida de la capacitat de lectura. Són, per tant, les dues habilitats receptives les més esteses.

⁶ Vegeu també Villaverde, J. A. 2005, "L'enquesta sociolingüística 2003. Principals resultats", *Treballs de sociolingüística catalana*, 18 (2004), p. 63-96

També en l'aspecte dels coneixements hi ha una clara diferència entre la població d'origen autòcton i la d'origen al·lòctons, la qual s'incrementa en les capacitats de parlar en català i d'escriure-hi (gràfic 7). L'ús familiar del català, en part dels autòctons, i la seva presència en el sistema escolar, entre els més joves, deu explicar aquestes diferències.

Una altra font sobre l'extensió dels coneixements de català ens l'ofereix el *Baròmetre de la comunicació i la cultura* (Baròmetre 2010)⁷. Segons les dades d'aquest estudi, que té en compte els majors de 14 anys, el grau de coneixements de català són pràcticament equivalents als de l'EMHS2010 (gràfic 8). A més aquesta mateixa font ofereix dades sobre la primera llengua que parlaren els enquestats. El 34,9% diuen que va parlar català, la qual cosa significa que gairebé la meitat dels qui diuen saber parlar en català l'han après com a segona llengua.

Si les dades sobre coneixements de l'EMHS2010 es comparen amb les de l'ES2003, s'observa també un

⁷ Fundació Audiències de la Comunicació i la Cultura: *El Baròmetre de la comunicació i la cultura. Informe general Illes Balears (2010)*. Gener del 2011.

retrocés, de prop de deu punts, en tres de les quatre habilitats mesurades (comprensió i expressió orals i comprensió escrita), cosa que presenta un paral·lelisme amb l'increment relatiu de la població al·lòctona. En canvi, la capacitat d'escriure, augmenta lleugerament; s'explica pel baix nivell que encara assoleix (no arriba al 50%) i perquè la proporció de persones que han rebut ensenyament de català, l'única via d'aprenentatge d'aquesta habilitat, s'ha incrementat notablement durant aquest període de set anys (vegeu el quadre A 9: Coneixements de llengua catalana). Convé remarcar que la reducció es produeix sobretot entre els al·lòctons.

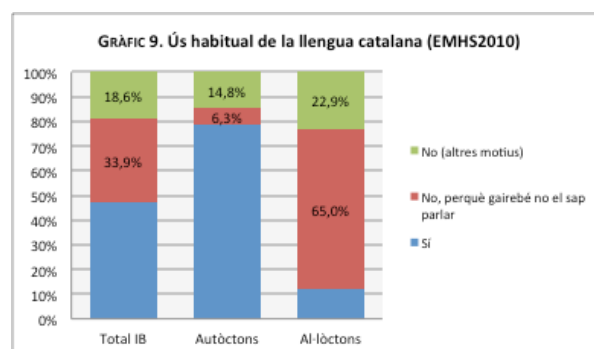
Entre la població autòctona, els valors entre les dues dates es mantenen, excepte en la capacitat d'escriure, que augmenta prop de 10 punts percentuals, gràcies al fet que les noves generacions són escolaritzades de manera general en llengua catalana. Aquest és l'únic valor que no supera el 90%; encara hi ha una proporció important de la població autòctona l'escolarització de la qual va tenir lloc en un temps en què el català no era present en els programes educatius.

Segons el grup d'edat, alguns dels valors d'aquestes habilitats lingüístiques bàsiques presenten variacions a considerar. En la franja d'edat més jove (15-34 anys) és en la que podem trobar més persones capacitats per a escriure en català (54,9%) i la que presenta un nivell més baix de capacitat de parlar-hi (58,2%); en canvi entre els que tenen més de 65 anys hi ha la proporció més baixa dels qui hi saben escriure (40,9%) i més elevada dels qui hi saben parlar (76,6%). La major incidència de l'escolarització entre els joves i del pes de la immigració recent pot explicar aquestes diferències. (vegeu el quadre A 10: Composició de la població per grups d'edat i coneixements de llengua catalana). Si en lloc d'abraçar una franja d'edat tan àmplia, ens referim a franges quinquennals, podem veure que entre els més joves (entre 15 i 19 anys), amb major incidència de l'escolarització i menor presència d'immigrants de primera generació, totes les quatre habilitats superen el 90% d'extensió. En canvi els que tenen entre 30 i 34 anys són els qui en posseeixen un coneixement

més baixos. En el primer grup d'edat hi ha un 68,6% d'autòctons; en el segon un 44%. (vegeu el quadre A 11: Grups d'edat quinquennals i coneixements de llengua catalana).

3. ELS USOS

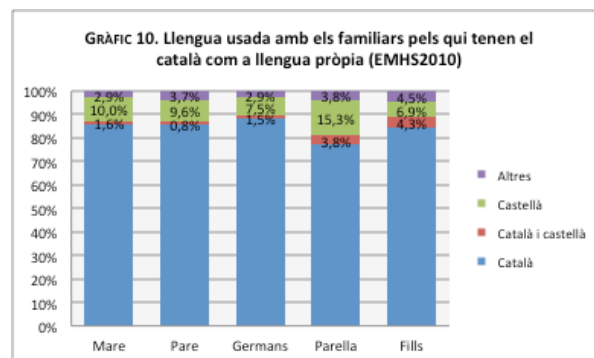
El català és llengua parlada de manera habitual per pràcticament la meitat de la població enquestada, com ja passava a ES2003; per tant, més dels que la consideren llengua pròpia, però menys dels que la saben parlar (gràfic 9). D'altra banda hi ha un percentatge similar d'enquestats que diuen, en una altra pregunta, no parlar mai en català (vegeu el quadre A 15: Llengua en què continuen una conversa quan a una pregunta formulada en català els responen en castellà). Entre els qui diuen no usar-la habitualment, la raó que donen dos terços dels enquestats és que no en tenen coneixements o que aquests són molt minsos (33,9% del total de la població), una xifra que pràcticament coincideix amb els que diuen que no saben parlar-la en la pregunta de resposta dicotòmica (gràfic 7). Entre la població autòctona l'ús habitual del català assoleix un nivell bastant més elevat; gairebé 8 de cada 10 l'usen de manera habitual. Aquest valor és lleugerament superior al dels qui la consideren la seva llengua pròpia, ja sigui sola (64,6%) o juntament amb el castellà (9,9%). En canvi la població al·lòctona que l'usa de manera habitual se situa a poc més del 12%; per tant, no arriben a la meitat dels qui la saben parlar (28,9%).

Pràcticament la totalitat dels qui consideren el català com a llengua pròpia diuen usar habitualment el català, ja sigui gairebé sempre (94,6%) o habitualment però no tant com voldrien (3%); els qui

diuen tenir el català i el castellà com a llengua pròpia, els valors d'ús habitual també són elevats (més del 80%), encara que hi té un pes major l'opció que no l'usen tant com voldrien (19,4%), però lluny del "gairebé sempre" (61%). Així mateix, els al·lòctons en fan un major ús com més temps fa que resideixen a les Illes Balears i la inseguretat d'ús pel desconeixement s'engrandeix notablement en sentit contrari als anys de residència (vegeu el quadre A 12: Parlen català habitualment. Segons la llengua pròpia i el quadre A 13: Parlen català habitualment. Segons el temps de residència a les IB).

Més del 85% dels qui diuen considerar el català com a llengua pròpia el parlen habitualment amb els seus progenitors i amb els germans; i també superen el 80% amb els qui hi parlen amb els avis paterns i els materns. Amb la parella aquests valors es redueixen fins al 77,2%; la formació de parelles heterolingües pot explicar que els qui consideren el català com la seva llengua pròpia no l'usin amb la seva parella (gràfic 10), per la tendència de convergir lingüísticament amb l'interlocutor heterolingüe els parlants de la llengües minoritzades (ja sigui perquè tenen major competència de la llengua de l'altre o per l'assumpció d'una certa obligació social de fer-ho). Aquesta tendència dels que consideren el català com a llengua pròpia a canviar al castellà quan parlen amb castellanoparlants, també es manifesta amb les amistats. Com ja mostrava ES2003, la majoria dels catalanoparlants passen a parlar en castellà amb les amistats castellanoparlants (78,9%); en canvi, tot i que el 42,6% dels que tenen el castellà com a llengua pròpia saben parlar en català (EHMS2010), només el 13,3% el parlen amb les amistats catalanoparlants són molt pocs els castellanoparlants que hi parlen amb els amistats catalanoparlants (vegeu el quadre A 17: Llengua que parlen amb les amistats catalanoparlants i el quadre A 18: Llengua que parlen amb les amistats castellanoparlants).

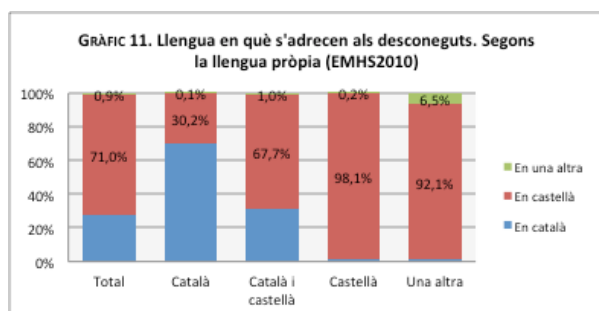
Amb els fills, en canvi, l'ús del català passa a ser del 84,4%. Per tant, tot i la tendència que tenen a abandonar la seva llengua els catalanoparlants quan interactuen amb parlants d'altres llengües, solen mantenir-la en parlar amb els fills, encara que amb la seva parella parli una altra llengua. En diversos estudis sobre aquesta qüestió referit a les Illes Balears i a altres indrets s'observa també aquesta tendència.⁸ De la mateixa manera, en l'àmbit familiar, els que consideren que el català és la seva llengua pròpia, amb qui més usen el castellà és amb la parella (15,3%), amb la qual també usen ambdues llengües en una proporció sensible (3,8%). Els valors més alts d'altres llengües es donen amb els avis paterns i materns, que se situen en ambdós casos en el 9%.

Entre els qui consideren el català i el castellà com a llengua pròpia, amb el familiar amb qui parlen més poc el català és amb la parella i amb els avis i, en canvi, amb els fills i amb els germans parlen més en català que en castellà (amb els primers també té un valor considerable els qui diuen parlar-hi les dues llengües, 22%); d'alguna manera, amb aquests valors s'insinua un cert procés de major identificació amb la llengua catalana entre població amb antecessors d'origen immigrant (vegeu el quadre A 14: Llengua habitual amb els familiars segons la llengua pròpia). Entre els que consideren que la seva llengua pròpia és el

⁸ Melià, J. & Villaverde, J. A. 2008, «La Transmissió intergeneracional del català a Mallorca en les parelles lingüísticament mixtes» per Joan MELIA i Joan A. VILLAVARDE. A: *Llengua i ús*, núm. 42, pàg. 62-71; Boix-Fuster, E. & Torrens, R. M. (eds.) 2011, *Les llengües al sofà. El plurilingüisme familiar als països de llengua catalana*. Pagès Editors, Lleida.

castellà o una altra llengua, l'ús del català amb els familiars en tots els casos se situa per davall el 5%.

Fora de l'àmbit familiar, és de destacar que en adreçar-se a un desconegut, una quarta part diuen fer-ho en català i pràcticament tota la resta diuen adreçar-s'hi en castellà (gràfic 11). Aquests valors mostren el desplaçament que ha patit el català com a llengua no marcada i en el comportament espontani dels illencs, fins i tot entre els qui la consideren com a llengua pròpia (amb uns valor molt semblant al d'ES2003). Aquest canvi de llengua es deu més a la representació que se'n fan de les funcions de les llengües en conflicte que no a les exigències de la realitat. En diversos treballs de camp realitzats aquests darrers anys es mostra que, en la gran majoria de casos, no és conflictiu ni dificulta la comprensió adreçar-se a desconeguts en català.⁹

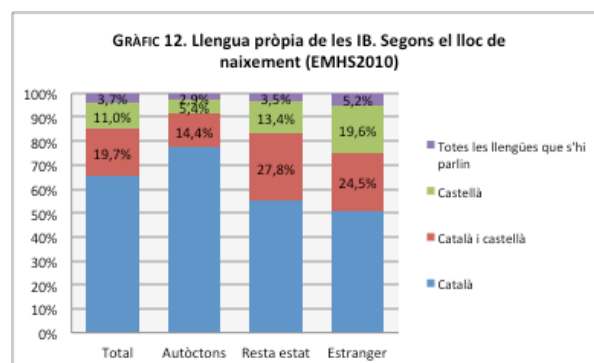

D'altra banda, en aquest mateix sentit, el 88% dels qui tenen el català com a llengua pròpia quan s'adrecen en català a una persona que els respon en castellà (que no vol dir que no els entengui), continuen la conversa en castellà. En canvi, els d'aquest mateix grup, si s'adrecen a algú en castellà que els respon en català, prossegueixen pràcticament tots en català (vegeu el quadre A15: Llengua en què continuen una conversa quan a una pregunta formulada en català els responen en castellà i el quadre A16: Llengua en què continuen una conversa quan a una pregunta formulada en castellà els responen en català). En aquesta darrera situació hi ha un 32,3% dels enquestats que diuen que

continuaran en castellà perquè "no l'entenc", mentre que a la pregunta sobre els coneixements lingüístics només un 15% deien no entendre el català.

4. LES REPRESENTACIONS I OPINIONS SOBRE LA SITUACIÓ SOCIOLINGÜÍSTICA

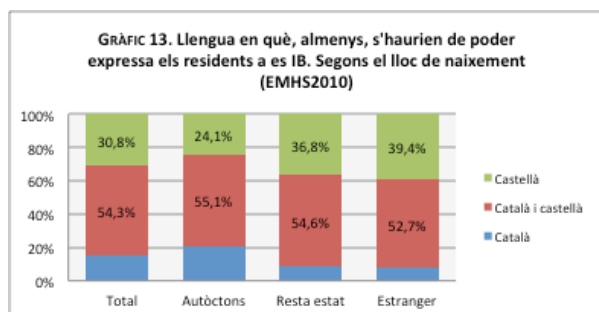
Dos terços dels enquestats consideren que la llengua pròpia de les Illes Balears és el català; la resta considera de manera majoritària que ho són el català i el castellà (gràfic 12). Aquests valors experimenten canvis considerables segons el lloc de naixement. Entre els autòctons, tres de cada quatre consideren que el català és la llengua pròpia i aquest valor es redueix fins al cinquanta per cent entre els al·lòctons. En tots els casos, però, els qui hi consideren exclusivament el castellà se situen entre el 5 i el 20%. És evident, per tant, que el valor de llengua pròpia és entès per la majoria dels ciutadans enquestats, tot i que té major consolidació entre la població més arrelada.

Aquesta mateixa tendència s'observa en les diverses illes segons el pes que hi té la població autòctona. Així, a Menorca els qui consideren que la llengua pròpia és el català se situen en el 85% i a Eivissa aquest valor és del 43,2% (el 33,2% hi consideren les dues llengües). Segons la formació acadèmica aquest valor també canvia; entre els qui tenen estudis superiors el valor que assoleix la consideració que el català és la llengua pròpia de les Illes Balears se situa deu punts percentuals per damunt els qui tenen estudis primaris i secundaris (vegeu el quadre A 18: Llengua pròpia de les Illes Balears. Segons illa de residència i el quadre A 19: Llengua pròpia de les Illes Balears. Segons nivell d'estudis).

⁹ Vegeu per exemple Grup de Recerca Sociolingüística de les Illes Balears (GRESIB) 2010, "La situació sociolingüística a Santa Catalina (Palma)", *Coneixements, usos i representacions socials*, 4. (www.uib.es/depart/dfc/gresib/curs/)

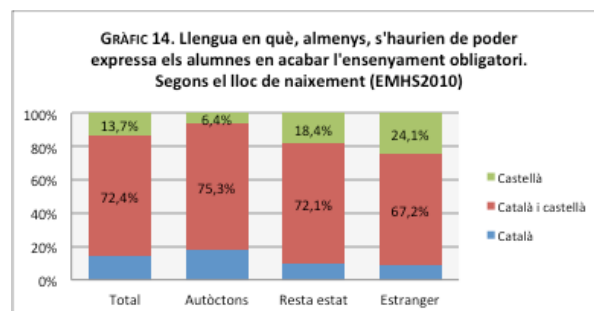
La majoria dels enquestats (54,3%) considera que els residents a les Illes Balears s'haurien de poder expressar en català i en castellà. Aquest valor es manté molt semblant entre els diferents grups segons el lloc de naixement. Les diferències són sobretot entre els qui només donen una llengua, com a llengua que haurien de conèixer els residents; encara que els qui responen només una llengua s'inclinen sobretot pel castellà, les diferències entre els al·lòctons són molt més elevades que entre els autòctons, entre els quals ambdós valors són pràcticament equivalents (gràfic 13).

La consideració que els residents han de poder expressar-se en les dues llengües també és la majoritària en tots els grups per nivell d'estudis i, en tots aquests grups, entre els qui indiquen una sola llengua majoritàriament es refereixen al castellà (vegeu el quadre A 20: Llengua en què, almenys, s'haurien de poder expressar els residents a les Illes Balears (EMHS2010).

Una gran majoria opina també que els alumnes que acaben l'ensenyament es puguin expressar tant en català com en castellà (72,4%), la resta de la població es reparteix gairebé de manera idèntica entre els qui només responen el català i els qui només responen el

castellà. En aquesta opinió les principals diferències segons el lloc de naixement dels enquestats es torna a manifestat sobretot entre els qui consideren que només s'ha de garantir el coneixement d'una llengua; en aquest cas, els autòctons opinen que ha de ser el català i els al·lòctons, el castellà (gràfic 14).

En l'anàlisi dels resultats d'aquest apartat i la comparació amb els referents als coneixements i usos, es pot observar que variables com el lloc de naixement són més determinants en aquestes dues darreres àrees que en les representacions i opinions que tenen sobre la realitat lingüística.

Les possibilitats que el català es pugui mantenir en el futur amb les funcions que li correspondrien com a llengua pròpia de les Illes Balears es vinculen directament amb la capacitat, d'una banda, de fer que la població nouvinguda tenguí interès i facilitats d'adquisició efectiva de la llengua catalana, que la població que vulgui utilitzar la llengua catalana tenguí garantit, legalment i a la pràctica, el dret i la legitimitat social de fer-ho en qualsevol circumstància el català i que les institucions en facin un ús coherent amb la doble qualitat de llengua pròpia i oficial.